

Az OECD Multinacionális vállalatokra vonatkozó irányelvei

OECD ajánlás a felelős üzleti magatartásról

Az OECD Multinacionális vállalatokra vonatkozó [irányelvei](#) (Irányelvek) a 34 OECD tagország, és további 12 ország - Argentína, Brazília, Costa Rica, Egyiptom, Jordánia, Kolumbia, Lettország, Litvánia, Marokkó, Peru, Románia és Tunézia - kormányai által elfogadott ajánlás a multinacionális vállalatok számára a felelős üzleti magatartásról. Napjainkban ez a dokumentum a felelős üzleti magatartás legátfogóbb, kormányok által támogatott ajánlásgyűjteménye, amely azt a pozitív hatást kívánja bátorítani és erősíteni, amit a multinacionális vállalatok a *fenntartható fejlődés* és a *tartós társadalmi előrehaladás* érdekében gyakorolhatnak. Tizenegy fejezete átfogja az üzleti etika minden fontosabb területét, köztük olyanokat is, amelyekre más felelős üzleti magatartással foglalkozó eszközök nem vonatkoznak. Elvárásokat fogalmaz meg a csatlakozott országokban tevékenykedő vagy onnan származó multinacionális vállalatok felé ajánlások, alapelvek és sztenderdek formájában a jogszabályi környezettel összhangban álló, önkéntes vállaláson alapuló, helyes gyakorlatok kialakításához. Bár az ajánlások fő címzettjei a multinacionális vállalatok, az abban foglaltak *iránymutatást* adnak *valamennyi felelős vállalat számára*.

Az Irányelvek alkalmazása önkéntes, de minden részes állam kötelezettsége a *Nemzeti Kapcsolattartó Pont (NKP)* létrehozása, amely felelős az Irányelvekben foglaltak széleskörű megismertetéséért, és az Irányelveket támogató, konfliktus-megoldó mechanizmust kínál. Az NKP-k tevékenysége 2011 óta kiegészül a „Megelőzést támogató program”-mal ([Proactive agenda](#)), amely a vállalatokat globális tevékenységük kockázatainak időben történő felismerésében, nem kívánt mellékhatásainak megelőzésében segíti.

Az Irányelvek fejezetei

I. Koncepció és alapelvek

Az Irányelvek első fejezete megvilágítja a következő fejezetek ajánlásainak összefüggéseit, bemutatva annak koncepcióját és alapelveit. Ilyen alapelv például, hogy a multinacionális vállalatok elsődleges kötelessége a helyi jogszabályi környezet betartása. Az alapelvek között szerepel, hogy az Irányelvek vonatkoznak a

gazdaság valamennyi szektorában tevékenykedő multinacionális vállalatra, függetlenül attól, hogy azok magán, állami vagy vegyes tulajdonban vannak.

II. Általános rendelkezések

Az Irányelvek első konkrét ajánlásokat tartalmazó fejezete általános elveket fogalmaz meg, keretet adva a következő fejezeteknek. Általános elvárásnak tekinthető például az ún. kellő körültekintés, a nem kívánatos mellékhatások megelőzése, az érintettek bevonása. A multinacionális vállalatoktól elvárható, hogy a beszállítóik, alvállalkozóik által okozható nem kívánatos mellékhatások elkerülésére is kellő figyelmet fordítsanak.

III. Információk közzététele

A fejezet a vállalatok tevékenységének – üzleti érdekeket nem sértő - átláthatóságáról és a nyilvánosság szerteágazó információs igényeinek kielégítéséről szól, külön kiemelve egyrészt az eredményességre, tulajdonosi szerkezetre, vállalatirányításra vonatkozó kérdéseket másrészt a szociális és környezetvédelmi szempontból releváns hatásokat és kockázatokat.

IV. Emberi jogok

A vállalatoknak tiszteletben kell tartaniuk az emberi jogokat a nemzetközi konvenciókkal és a helyi szabályozással összhangban. Üzleti kapcsolataikban meg kell előzniük, ill. csökkenteniük szükséges a negatív emberi jogi hatásokat, és hozzá kell járulniuk a bekövetkezett káros hatások felszámolásához. Az Irányelvek ezen új fejezete az ENSZ hasonló, 2011. évi dokumentumaira („[Protect, Respect and Remedy](#)” és „[Guiding Principles for Business and Human Rights](#)”) épít.

V. Foglalkoztatás és kapcsolat a szociális partnerekkel

A nemzetközi munkaügyi sztenderdek meghatározásában a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) dokumentumai tekinthetők irányadónak, így az 1998. évi „[A munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról szóló ILO nyilatkozat](#)” (ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work) és a 2006-ban megújított „[A multinacionális vállalatokra és szociálpolitikára vonatkozó alapelvek tripartit nyilatkozata](#)” (ILO Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy, ILO MNE Declaration). A fejezet azzal foglalkozik, hogyan segíthetik az Irányelvek az ILO által meghatározott sztenderdek betartását a multinacionális vállalatok körében, így különösen

- a munkavállalók érdekképviselői szerveződéshez és kollektív alkuhoz való jogát,
- a gyermek- és kényszermunka összes formájának felszámolását,
- a hátrányos megkülönböztetés tilalmát a foglalkoztatásban.

VI. Környezetvédelem

A környezetvédelemről szóló fejezet ajánlásokat fogalmaz meg a multinacionális vállalatok környezeti teljesítményének fejlesztésére, ide értve az egészségvédelmet és a biztonságot is, és segít maximalizálni a vállalatok hozzájárulását a környezet védelméhez a vállalatirányítás és a tervezés fejlesztése révén. Az Irányelvek építenek a környezetről és a fejlődésről szóló [Riói nyilatkozatra](#) és az [ENSZ Agenda 21](#) programjára.

VII. Megvesztegetés, korrupció és zsarolás elleni küzdelem

Az OECD vezető szerepet játszik a megvesztegetés és a korrupció elleni küzdelemben, mivel ezek súlyosan sértik az egyenlő feltételeket a gazdaság területén. Az Irányelvek ajánlásai az OECD ez irányú tevékenységére építenek, mint pl. az 1999. évi¹ és a 2009. évi megvesztegetés elleni egyezmények (Convention on combating bribery of foreign public officials in international business transactions, 1999, [Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions](#), 2009). Közvetítik a multinacionális vállalatok felé a megvesztegetés és a korrupció káros gyakorlataival szembeni fellépésre vonatkozó elvárásokat és ajánlásokat.

VIII. Fogyasztói érdekek

Az Irányelvek felhívja a vállalatokat, hogy tisztességes üzleti, piaci és reklámozási gyakorlatot folytassanak, és garantálják az általuk nyújtott termékek, szolgáltatások minőségét és megbízhatóságát. A fejezet felhasználja egyebek mellett az OECD, a Nemzetközi Kereskedelmi és Iparkamara, a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet és az ENSZ munkájának eredményeit.

IX. Tudomány és technológia

A fejezet arra a felismerésre épít, hogy a multinacionális vállalatok biztosítják a határokon átnyúló technológia transzfer fő csatornáit. Célja segíteni a technológia transzfert a fogadó országok felé és hozzájárulni a helyi innovatív kapacitások fejlődéséhez.

X. Verseny

A versenyről szóló fejezet felhívja a figyelmet, hogy a vállalatok a tisztességes verseny szellemében és szabályainak megfelelően folytassák tevékenységüket, tartózkodjanak a versenykorlátozó megállapodásoktól, amelyek a bel- és külföldi piacok hatékony működése ellen hatnának.

XI. Adózás

Az adózással kapcsolatos ajánlások területén az Irányelvek az első, társadalmi felelősségvállalásról szóló, nemzetközileg elfogadott eszköz. Eszerint a vállalatokkal szemben elvárás a fogadó országok finanszírozásához való, adójogszabályoknak megfelelő hozzájárulás. A fejezet összhangban van a szokásos piaci feltételek elvét integráló OECD Transzferárzási irányelvekkel ([OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations](#), 2010) és az ENSZ Modell egyezményvel ([UN Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries](#)).

¹Kihirdetve a [2000. évi XXXVII. törvénnyel](#)

Nemzeti Kapcsolattartó Pontok

A Nemzeti Kapcsolattartó Pontok fő funkciója az *Irányelvek hatékony érvényesülésének elősegítése*, ennek érdekében promóciós tevékenység végzése, válaszadás a megkeresésekre és az Irányelvek megsértésére vonatkozó panaszos esetek feloldásában való közreműködés. A részes országok maguk dönthetik el, hogyan építik fel az NKP-t, de elvárás, hogy ennek során ún. funkcionális egyenértékűség érvényesüljön. Alapvető kritériumok: a láthatóság, az elérhetőség, az átláthatóság és az elszámoltathatóság.

Panaszos esetben ahhoz az NKP-hoz kell fordulni, amely országban a sérelem történt, ha az adott országban nincs NKP, a bejelentést a multinacionális vállalat székhelye szerint illetékes, részes országban lehet megtenni. Amennyiben a bejelentés és az Irányelvekben foglaltak között összefüggés valószínűsíthető, az NKP közvetítőként megkísérli a felek közötti párbeszéd és megegyezés elősegítésével az ügy rendezését. Az eljárás lefolytatásához valamennyi érintett fél egyetértése szükséges. Ennek során az NKP-nak pártatlannak, kiszámíthatónak és igazságosnak kell lennie, figyelemmel az Irányelvekben foglalt alapelvekre és sztzenderdekre. Az eljárás bizalmas, azonban eredményét az NKP nyilvánosságra hozza azon információk kivételével, amelyek esetében a bizalmas adatkezelés fenntartása indokolt.

Fontos kiemelni, hogy a panaszos esetek vizsgálata nem jogi aktus, és az NKP nem része az igazságszolgáltatásnak. Az NKP mediátorként a problémák megegyezésen alapuló megoldását igyekszik elősegíteni.

A Magyar Nemzeti Kapcsolattartó Pont

Magyarországon az NKP a Nemzetgazdasági Minisztériumban, az OECD Nemzeti Tanács felügyelete, és a Versenyképességért Felelős Helyettes Államtitkár irányítása alatt a Versenyképességi Főosztályon működik.

Elérhetőség:

Nemzetgazdasági Minisztérium
Versenyképességi Főosztály
Nemzeti Kapcsolattartó Pont

1055 Budapest,
Honvéd utca 13-15.

Telefon: +36 1 374 2761, 374 2734

Email: nkp@ngm.gov.hu

Internet: www.oecd.kormany.hu/oecd-nkp